

Standardisering og morfologisk variation: et sprogholdningsstudie

Torben Juel Jensen & Marie Maegaard & Nicolai Pharao

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet

tjuelj@hum.ku.dk & mamae@hum.ku.dk & nicolaip@hum.ku.dk

Vi vil i foredraget præsentere en perceptionsundersøgelse af standard- og regionale former af præteritum participium (supinum) af stærke verber i den vestlige del af Danmark (Jylland). Stærke verber danner i mange jyske dialekter supinum med *-en* (fx *skreven*), men på trods af at dette træk ofte betragtes som et relativt resistent dialektræk, har en undersøgelse baseret på LANCHART-korpusset dokumenteret at *en*-formerne har været i kraftig tilbagegang i de seneste årtier. *En* erstattes af *et*-former (fx *skrevet*), som har flere forskellige fonetiske realiseringer, herunder især den standarddanske form *-[əð]* og den regionale, oprindeligt østjyske, form *-[əɗ]*. LANCHART-undersøgelsen indikerede at *[əɗ]*-former tidligere har spredt sig i Jylland som udtryk for regionalisering, men at det i den undersøgte periode (fra 1980'erne til 2000'erne) altovervejende er *[əð]*-formerne der vinder frem - som udtryk for en standardiseringsproces med udgangspunkt i København (Jensen & Maegaard 2012).

Det er vores hypotese at denne forandring ligesom den generelle standardisering der har fundet sted i det danske sprogsamfund i det sidste århundrede, er drevet af de sociale betydninger knyttet til variationen (Maegaard et al. 2013). For at undersøge de sociale betydninger tilknyttet supinum-former konstruerede vi *matched guises* baseret på 7 sætninger med to forskellige verber ('skrive' og 'hjælpe'). Sætningerne blev indtalt i versioner med hver af de tre suffixformer af 4 østjyske talere, 2 kvinder og 2 mænd. Det gav i alt 28 stimulussætninger som blev brugt i et online-spørgeskema hvor vi bad lyttere vurdere talerne på skalaerne Flink, Intelligent og Interessant samt at vurdere talernes grad af Rigsdansk samt andre sociale baggrundsforhold (Kristiansen 2001). Hver lytter blev præsenteret for 4 lydklip, et med hver taler. Supinumsuffixet i de enkelte stimulussætninger varierede således på tværs af lyttere, men alle varianter blev vurderet for alle 4 stemmer og i alle sætninger i det endelige datasæt.

Analysen baseret på svar fra 262 respondenter viser for det første at stimulussætninger med varianten *[əɗ]* og i endnu højere grad *-en* fører til en vurdering af taleren som signifikant mindre 'rigdansk' end ved *[əð]*. For det andet har variationen effekt på vurderingsskalaerne Flink og Land/By: Varianten *-en* fører til at taleren vurderes som mere "flink", og at taleren i højere grad vurderes til at bo på landet - i begge tilfælde spiller lytterens alder dog en rolle i forhold til vurderingen. Vi vil i foredraget diskutere disse resultaters betydning for forståelsen af sprogholdningers rolle i standardisering i Danmark og mere specifikt holdninger til morfologisk variation.

Referencer:

- Jensen, Torben Juel & Marie Maegaard. 2012. "Past participles of strong verbs in Jutland Danish: A real-time study of regionalization and standardization." *Nordic Journal of Linguistics* 35 (02): 169-195.
- Kristiansen, Tore. 2001. "Two Standards: One for the Media and One for the School." *Language Awareness* 10(1): 9-24.
- Maegaard, Marie, Torben Juel Jensen, Tore Kristiansen & Jens Normann Jørgensen. 2013. "Diffusion of language change: accommodation to a moving target." *Journal of Sociolinguistics* 17 (1): 3-36.